

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๓

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ เราตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อสั่งธรรม เพื่อหัวใจของเราไง เราก็แสวงหาความจริง ความจริงทุกวัน เราแสวงหาความจริงก็ความจริงของเรา ความจริงของโลก ความจริงของโลกนะ เราอยู่กับความจริงของโลก ความจริงของโลก ทางวิทยาศาสตร์เขายังคิดค้นคว้ากันอยู่ตลอดไป ถ้าคิดค้นค้นคว้าตลอดไป ใครคิดได้ก่อน ใครได้ประโยชน์ก่อน สิ่งนั้นคือปัญญาทางโลก

ปัญญาทางธรรม ปัญญาทางธรรม รู้เท่าทันตัวเอง เราดูข่าวนะเศร้าใจ อารมณ์ชั่ววูบ อารมณ์ชั่ววูบ ก็อารมณ์ชั่ววูบมันควบคุมตัวเองไม่ได้ไง อารมณ์ชั่ววูบเพราะว่ากิเลสเวลามันกระตุ้นด้วยความโกรธ กระตุ้นด้วยความหลง อารมณ์ชั่ววูบก็คือชั่ววูบ ธรรมะมาควบคุมตรงนี้

แต่ธรรมะจะมาควบคุมตรงนี้นะมันก็ต้องมีสั่งจะ มีความจริง สั่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม กราบธรรม สั่งธรรมอันนั้นมันเป็นธรรมจริงในหัวใจ มันเอโก ธมฺโม หนึ่งไม่มีสองไง

แต่เรานี่สอง ดีหรือชั่ว ผิดหรือถูก เราคิดเป็นสอง เป็นสองตลอดไป

แต่เอโก ธมฺโม มันหนึ่งเดียวเท่านั้น มันหนึ่งเดียวของมัน เป็นสั่งจะความจริงของมัน มันเป็นวิมุตติ มันไม่เกี่ยวกับสมมุติเลย ถ้าไม่เกี่ยวกับสมมุติเลยแล้วมันมาจากไหนละ ก็มาจากหัวใจพวกเรานี้ มาจากจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พหุจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเวลาสร้างสมมา สร้างสมมา สร้างสมบุญญาธิการมา ถ้าคนมีศรัทธามีความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อ นะ เห็นอะไรมันก็จะสะดุดใจไป

ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติเวลาไปไม่ไปหนึ่งหลุดจากขั้วนั้นก็คำสั่งธรรมอันหนึ่ง มีพระนะสำเร็จจากการเห็นไปไม่หลุดจากขั้ว พระสำเร็จเห็น

จากฝนตกแล้วไปเจอพองน้ำ น้ำมันแตก มันแตก เพราะอะไร เพราะมันเกิดขึ้นมันก็ดับไปต่อหน้าเดี๋ยวนั้นไง นี่ไงธรรมะเป็นธรรมชาติ

ธรรมชาติเป็นธรรมชาติของมัน เป็นธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่เวลาจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะสร้างเวรสร้างกรรมมา กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน **กมฺมพฺนฺธุ กมฺมปฏิสฺสโร** กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นเผ่าพันธุ์คือเธออย่าคิดอย่าทำ เป็นจิตเป็นนิสัยของเธอ ความที่เป็นจิตเป็นนิสัยคือความรู้สึกนึกคิดอันนั้น

ถ้าความรู้สึกนึกคิดอันนั้นมันฝังรากไว้ด้วยอวิชา ด้วยพญามาร ด้วยการครอบงำหัวใจนี้ หัวใจนี้จะเป็นที่อยู่ของพญามารไง เวลาหลงปุ้มันท่านพูดไง อวิชา อวิชาเกิดที่ไหน อวิชาเกิดจากฐิติจิต คือจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ อวิชามันเกิดที่นั่น เกิดที่นั่น ควบคุมที่นั่น เราดูแลที่นั่น รักษาที่นั่น จนจิตนี้อยู่ใต้อำนาจของมัน เห็นไหม พญามาร พญามารไง

เวลาหลงตาทำสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ท่านบอกเลยนะ **“จิตนี้มันยิ่งใหญ่ครอบ ๓ โลกธาตุ”** กามภพ รูปภพ อรูปภพ ๓ ภพ นิพพานครอบหมดเลย ยิ่งใหญ่กว่านั้นไง เพราะอะไร เพราะจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไง เกิดในแต่ละภพแต่ละชาติ เวลาเกิดแต่ภพแต่ละชาติ โดนพญามารมันครอบงำไว้ ก็ไม่รู้สิ่งนั้น ไม่รู้สิ่งนี้ ก็รู้แต่พญามารมันขบขันเท่านั้น

เวลาพญามารขบขันเท่านั้น เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราก็ทำบุญกุศลของเรา การทำบุญกุศลของเรา เห็นไหม มันไม่เสียหาย มันไม่เสียหาย มันเป็นการตกแต่งพันธุกรรมของจิต พันธุกรรมของจิต มันขัดมันขวาง มันดินมันร่น มันทุข์มันยาก เราพยายามฝืนมัน พยายามทำมัน เราตัดแต่งพันธุกรรมของมัน

เวลาหลงตาทำพูดไป เวลาจะเข้าพรรษานะ อย่างน้อยก็ให้ใส่บาตรสักองค์หนึ่ง องค์หนึ่ง ใส่บาตรสักองค์หนึ่ง มันฝึกมันหัด มันพลิกมันแพลง มันมีการกระทำ เพราะอะไร เพราะใส่บาตร อู้ฮู! ต้องไปหาอาหารมาใส่ ต้องเดินต้องร่น นี่มันเป็นการกระทำทั้งนั้น ตัดแต่งมัน ตัดแต่งมัน แล้วมันเปื้อนมันหนำย มันไม่ชอบ มันไม่ทำ

ถ้านอนเฉยๆ ดี มันชอบนอน ชอบอยู่สุขอยู่สบายของมันไง ถ้ามันอยู่สุขสบายของมันนะ เราเกิดมาแล้ว เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีความสำคัญ มีสัจจะ มีความจริงอย่างนี้ แต่ความจริง ความจริง มันความจริงที่หัวใจนี้ไง ที่เรามาวัดมาวากัน

เรามาฝึกหัดกัน ฝึกหัดกัน เขาบอกว่าปฏิบัติที่ไหนได้บ้าง ปฏิบัติที่ไหนก็ได้ ที่บ้านก็ได้ ที่ไหนก็ได้

หลวงปู่ฝั้นท่านบอกเลย คนชาวกรุงเทพฯ นั่งรถเมล์ เวลานั่งรถเมล์ไปทำงาน **หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ อย่าหายใจทิ้งเปล่าๆ** การกระทำของเรา อยู่ที่ไหนถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรากำหนดทันทีขึ้นมา มันก็เป็นภาวนาทันที ถ้าเรามีสติ เรารู้ลมหายใจเข้า ออกก็เป็นอานาปานสติไป

แต่ถ้าเราไม่มีสตินะ มันก็หายใจของมันอยู่อย่างนั้นแหละ หายใจโดยธรรมชาติ หายใจโดยความเป็นมนุษย์ โดยความสมมุติขึ้น มันต้องอยู่จนชั่วอายุขัยของมัน ก็ต้องหายใจ หายใจ หายใจไป หายใจทิ้งเปล่าๆ ไป

แต่ถ้ามีสติปัญญากำหนดปั๊บ อานาปานสติเกิดแล้ว อานาปานสติเกิด อานาปานสตินั้น เป็นวิธีการการปฏิบัติไป อานาปานสติจนลมหายใจละเอียด ลมหายใจหายาบ ลมหายใจสั้น หายใจยาว จิตมันรับรู้ ถ้ามันสั้น มันยาว มันละเอียด แสดงว่าจิตมันรู้ จิตมันละเอียดขึ้น

แต่เวลาพุทโธ พุทโธ หรือลมหายใจจับไม่ได้เลย จับต่างๆ ไม่ได้ ใจมันหายาบ ใจมันหายาบ เพราะลมมันละเอียดกว่า ใจมันหายาบกว่าลม แต่พอเรากำหนดลม กำหนดลม จิตใจของเรามันละเอียดเท่ากับลม มันก็รู้เท่าลม พอรู้เท่าลม จิตใจมันก็เป็นสัจจะจะเป็นความจริงขึ้นมาในใจของเราเอง ทั้งๆ ที่อาศัยลมมันนั้นแหละ เวลามันพิจารณาไปจนลมหายหมด ขาดหมด มันเป็นตัวของมันเอง นี่อานาปานสติ

นี่พูดถึงหัวใจใจ ใจที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าใครทำได้แบบนี้มันก็มหัศจรรย์ ถ้าไม่มีศาสนาพุทธมันก็พูดถึงฤษีชีไพร ในการประพฤติปฏิบัติของศาสนาประจำอยู่ในโลกนี้

แต่ถ้ามันมีพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาบอก กำหนดอานาปานสติให้จิตสงบระงับ เข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา นั่น! พระพุทธศาสนาสอนฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญา มากขึ้นไปไง ถ้าปัญญามันรู้เท่า ถ้ามีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน มีความสงบระงับเป็นพื้นฐาน ที่เรามีปัญญาอยู่ที่นี่มันอารมณ์ชั่ววูบ อารมณ์ชั่ววูบ มันฝึกหัดอย่างนี้ แล้วสิ่งที่เป็นอารมณ์ชั่ววูบ มันเกิดไม่ได้ มันมีสติปัญญาเท่าทันไป

เวลามันจะโกรธก็โกรธ ถ้ามันพลังเผละมันก็ไปก่อน เวลาโกรธอารมณ์ชั่ววูบทำสิ่งใดไป แล้ว แล้วมาคิดได้เสียใจ เสียใจเพราะอะไรละ เพราะเราบกพร่อง เพราะเราควบคุมไม่ได้ เพราะศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นบนหัวใจนี้ แล้วดูแลหัวใจนี้ไง ถ้าหัวใจนี้มันดูแลขึ้นมา พัฒนา เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านถึงแสวงหาที่สงบสงัด ท่านพยายาม ขวนขวายของท่าน ท่านดูแลรักษาของท่าน เวลาจิตมันเจริญ จิตมันเป็นสมาธิ จิตมันเป็นปัญญาขึ้นมา เหมือนเศรษฐีธรรม เศรษฐีธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใส อยู่ที่ไหนก็ได้ เราเห็นคนอื่น ดูถูกเขาอีกนะ ใ้พวกนั้นมันโง่ ไม่เท่าเรา เดี่ยวมันยังไม่เสื่อม ใ้มันโง่ไม่เท่าเรา เพราะอะไร เพราะมันไม่มีสติปัญญารักษาของเรา

อันนั้นมันก็เป็นศรัทธา ศรัทธาจริต ศรัทธาของโลก ถ้ามีศรัทธามากขึ้นเขาก็จะรักษาของเขาดีขึ้น มันเป็นศรัทธาเป็นความเชื่อของคนนั้น มันเป็นอำนาจวาสนาของคนเท่านั้น เวลาเราคิดไม่ได้ เราคิดไม่ถึง เราก็เป็นแบบนี้แหละ แต่ตอนนี้เราคิดได้ เราคิดถึง เราก็เป็นแบบนี้ แต่เราพัฒนาขึ้นมาจนเป็นแบบนี้

เราก็มองเขามองโลก เวลามองโลกทำไมเขาเกิดเป็นคน ทำไมเขาไม่สนใจหัวใจเขาเอง ทำไมเขาเกิดเป็นคน เขาไม่รักษาสมบัติของเขา เขาเป็นคนขึ้นมาทำไมเขาไม่พัฒนาหัวใจของเขา มันมหัศจรรย์ มันคิดได้หมด ถ้าจิตใจมันดีนะ ถ้าวันไหนมันเสื่อม ขอร่วมด้วยคนดี ขอร่วมด้วย ขอร่วมสนุกด้วย เฮฮาไปกับเขาด้วย

มันเจริญแล้วเสื่อมอย่างนี้ไง มันเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เราถึงต้องรักษาความรักษาของเราเนะ ถ้ามันดีขึ้นนะ เวลาหลงตาท่านสอน ถ้าจิตมันดีขึ้น มีปัญญาขึ้น ให้เหยียบคันเร่ง ให้เหยียบคันเร่งคือพยายามขวนขวายกระทำของเรา แต่เวลาอารมณ์ชั่ววูบ เวลามันขาดสติ มันทำไม่ได้ ให้เหยียบเบรกไว้ เหยียบเต็มทีเลย

เวลาเหยียบเบรกไว้มันยึดขัดข้องไปหมดเลย ถ้ามีสติสัมผัสปัญญ่มันจะเหยียบไว้ได้บ้าง มันก็ไม่ไปก่อกรรมทำเข็ญกับหัวใจของเราไง ก่อกรรมทำเข็ญจะจะทำกับใครก็แล้วแต่ที่เราได้เป็นผู้ชนะ เราได้เป็นผู้ที่ทำลายใครทั้งสิ้น นั่นนะก่อกรรมก่อเวรทั้งนั้น ถ้ามีสิ่งใดที่เราทำไปแล้วเราเป็นผู้ชนะ เราเป็นผู้ได้ นั่นนะก่อกรรมทำเข็ญทั้งสิ้น

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาเรายับยั้งไว้ ยับยั้งไว้ เราไม่ทำ ถ้าเราจะทำเราต้องทำลายความ โลก ความโกรธ ความหลง ให้อันที่มันโกรธ เวลาที่มันพุ่งเข้ามาในหัวใจ พยายามยับยั้งมัน แล้วทำความสงบของใจให้ได้ แล้วจับมันมาพิจารณาใคร่ครวญ เห็นไหม

นี่นักรบ เวล่านักรบ นักรบ รบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากของตนใจ รบกับความ ผิดพลาด รบกับความขี้เกียจ รบกับความขี้คร้าน รบกับความที่หากิเลสไม่เจอ หากิเลสไม่เจอ ทำอะไรไม่ได้หรอก หากิเลสไม่เจอมันก็เป็นอย่างนี้ มันก็เป็นไสยศาสตร์ มันก็เป็นเหมือนทำ ความสงบของใจเข้ามา พอทำมีปัญญาเข้ามา เดี่ยวก็คลายออกก็เท่านั้นนะ

เหมือนกับฤๅษีชีไพร ฤๅษีชีไพรที่เขาทำไม่ได้ เพราะเขาทำสมาธิของเขาได้ เขามีฤทธิ์มีเดชของเขาได้ เขารู้วาระจิตได้ เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ แต่เขาไม่มีมรรค ไม่มีมรรคคือไม่มีปัญญา ไม่มีปัญญาสู้เท่ากับฐิติจิตที่เขาทำความสงบ แล้วเหาะเหินเดินฟ้ากันอยู่นั่นไง แล้วพอเหาะเหินเดินฟ้าก็ไปภูมิใจ ดีใจกับผลงานที่การกระทำของตนใจ ใอันนั้นเป็นอภิญญา นี่โลกียะโลกียะเป็นอภิญญา มันถึงเป็นอยู่กับโลกใจ มันไม่ฝึกหัดใช้ปัญญาไง

ศีล สมาธิ ปัญญา เกิดสมาธิแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วใช้อย่างไรละ เวลาฝึกหัดใช้ปัญญานะ น้อมไป ถ้าคนมีอำนาจวาสนา มีอำนาจวาสนาเพราะอะไร เพราะเขาเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลาพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองใช้ใหม่ เราย่นถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงภาวนามยปัญญา เวลาจิตถ้ามันสงบแล้วมันจะเห็นกายโดยบุญกุศลของมันเลย เห็นบ๊ีบ แต่จับไม่เป็นหรอก เห็นแล้วมันก็แบบว่าทำไปโดยอัตโนมัติ ทำไปโดยบุญวาสนา แต่! แต่มันทำไป มันก็ทำเป็นการยืนยันทั้งสิ้น

แต่ถ้ามันมีสติปัญญานะ เวลามันทำไปมันควบคุมดูแลใจ ขิปปาภิญญา ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย พอมันเห็นของมันเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา มันพิจารณาแยกแยะขึ้นมา มันถึงมีไตรลักษณะไง มันต้องมีไตรลักษณ์ ไม่มีไตรลักษณ์จิตมันจะรู้ได้อย่างไร จิตที่มันจะสำรอก มันจะคายออกมันต้องมีไตรลักษณ์ เกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะจิตสงบแล้วเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง ชุตคู้หากิเลสไง ถ้ามันเห็นกิเลสของมัน มันใช้ปัญญาพิจารณาของมันไป ภาวนามยปัญญา

ถ้าภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น เกิดขึ้นใช้ปัญญาพิจารณาของมันไป เวลามันย่อยสลาย มันแปรสภาพ อุดคณินิมิต วิภาคะ การแยก การขยายส่วนของมัน กิเลสเป็นกิเลส ชันธ์เป็นชันธ์ ทุกข์เป็นทุกข์ พิจารณาของมัน ปล่อยวางแล้วปล่อยวางเล่า ปล่อยวางขนาดไหน ปล่อยวางขนาดไหน ถ้ามันไม่มีสัจจะความจริงขึ้นมา มันไม่สันติภูมิโกขึ้นมา เราก็ทำซ้ำของเราไปเรื่อย ทำซ้ำ เพราะถ้าเรามีวาสนานะ มีวาสนาหมายถึงมันทำได้ พอทำได้มันภูมิใจ

หนึ่ง ภูมิใจ สอง มหัทศจรรย์ มหัทศจรรย์กับสิ่งที่เกิดขึ้น มหัทศจรรย์อยู่แล้ว แต่มหัทศจรรย์ขนาดไหน ก็มีมหัทศจรรย์ แต่สติสมาธิมันต้องสูงกว่า พอมหัทศจรรย์แล้วมันจะปล่อยไป มหัทศจรรย์มันจะปล่อยว่า อู๋! ฉันทแน่ ฉันทยอด ฉันทเยี่ยม พอมหัทศจรรย์มันให้คะแนนตัวมันเองมากเกินไป พอมันให้คะแนนตัวเองมากเกินไป สิ่งที่จะมหัทศจรรย์มันก็เลยเป็นไปโดยโลกอนิจจัง มันแปรสภาพของมันไปโดยที่เราจับต้องอะไรไม่ได้ แล้วเวลาที่มีความสำนึกได้ว่า อ้อ! เราต้องรักษาไว้ ต้องการทำให้ใหม่ ต้องกลับมาทำความเพียรใหม่

นี่ใจจิตเสื่อม จิตเสื่อม เวลาเสื่อมไปเสื่อมไปโดยไม่รู้ตัว เวลาพิจารณาไปแล้วด้วยความหลง หลงไปแล้วก็คิดว่านี่เป็นความจริง ก็หลงไป พอหลงไปแล้วนะ สิ่งที่ว่าทำไปแล้ว ติดในความหลงนั้นอีก หลงแล้วนะ ยังติดในความหลง ก็มันว่างๆ มันเป็นไปแล้ว หลงแล้วยังติด คำว่า “ติด” ติดแล้วนะแก้ไม่ได้ อย่างมนุษย์เราคนบ้า คนบ้านะเวลาไปส่งโรงพยาบาล วิกฤตกรรม เขาเอาชุดจับคนบ้า จบเลย แล้วยกไปไหนก็ได้ ไหนมาติดสิ มา คนบ้ามาได้เลย

แต่ถ้าหัวใจมันติด ใครจะไปยกมัน ใครจะไปพินทุมัน มีแต่ครูบาอาจารย์ หลวงปู่มัน เวลาท่านแก้ลูกศิษย์ลูกหาของท่านไง แก่จิต แก่จิตใจ มันเกิดทิวฏฐิเกิดมานะ เกิดความอหังการ ว่าเราเป็น เราเป็น แต่มันไม่เป็นหรอก แล้วจิตลึกๆ มันก็สงสัยในตัวมัน สงสัยแน่นอน

แต่มันพยายามกลบเกลื่อนไม่ให้มันเกิดขึ้น เอาแต่ความคุณงามความดีของเรา เอาแต่ปัญญาของเรา เอาแต่ความว่างที่มันเคยทำ สัจจะทั้งนั้นนะ เพราะมันเคยทำ แต่ไม่เป็นความจริง ไม่เป็นความจริง มันไม่เป็นปัจจุบัน เพราะมันเป็นอดีตไป พอพิจารณาปล่อยแล้วมันก็ว่าง ว่าง แต่มันก็เป็นอดีต มันไม่เป็นปัจจุบัน ไม่เป็นปัจจุบันมันก็มีความสงสัยอยู่ในได้สำนึกนั้น ใจ แล้วก็สงสัยไปอยู่อย่างนั้นนะ เราก็รักษาของเรา

มันติด ติดว่านี่คือคุณธรรมไง เวลามันติดนะ ติดอยู่อย่างนั้นนะ หลงแล้วติดอีกต่างหาก แล้วพูดไม่ได้ด้วย ถ้าเอียง ไม่เชื่อ ไม่จริง

เวลาเป็นความจริงนะ ความจริงตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ความจริงพิสูจน์ได้ ที่ไหนก็พิสูจน์ได้ แล้วมันเป็นความจริงในตัวมันเองอยู่แล้ว คนที่ไม่เชื่อจะทำลายอย่างไร ทำลายความจริงอันนั้นไม่ได้ เพราะทำลายไม่ได้ นั่นนะสังขารม สังขจะความจริงมันไม่มีเบื้องหน้า เบื้องหลัง มันไม่มีความสงสัยในหัวใจ ถ้าสังขจะความจริงมันเกิดขึ้นมาไง

พูดถึงถ้าเป็นภาวนามยปัญญา สังขจะความจริงที่มันเกิดขึ้นในหัวใจ มันจะเป็นความจริงในใจดวงนั้น เราชวนชวาย ได้มาก ได้น้อย ทำบุญกุศลมันก็เป็นบุญกุศลของเราละ ทำบุญกุศลเป็นวาสนาของคน จะ得多มาก ได้น้อยนะ ใจของน้อยไม่สำคัญหรอก สำคัญแต่เจตนาที่ดีงาม ถ้าเจตนาที่ดีงาม ปฏิภาหกใจ ให้ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ใจ

เวลาเราอ่านเจอในพระไตรปิฎกเองนี่แหละ ทำบุญทิ้งเหว ทำบุญทิ้งเหว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนมากมาย แต่เวลาคำว่า “ทำบุญทิ้งเหว” คืออย่าไปติด ไปยึดมัน ยิงไปติด ไปยึดมัน สิ่งที่ได้มา ความติด ความยึดนั้นมันทอน ทอนความเป็นจริงในผลบุญอันนั้น

แต่ถ้าภาษาเราละ ทำบุญทิ้งเหว เหมือนเราขว้างทิ้ง เราขว้างทิ้ง แต่ไม่ได้ขว้าง เทิดทูนบูชาแล้วเสียสละไป แต่ความรู้สึก ทำบุญทิ้งเหว ขาดไปแล้ว จบ นั่นคือความดีของเราจบสิ้น ดัดแต่งพันธุกรรมของจิตใจ เพราะจิตมันติด จิตมันยึด จิตมันมั่น พันธุกรรมของมันใจ

เวลาเราเสียสละ เราทำ นั่นนะมันไปตัดแต่งหัวใจของตนใจ มันพัฒนาขึ้น พัฒนาขึ้นหรือไม่ ถ้าพัฒนาขึ้นเราดีขึ้นหรือไม่ สิ่งที่ดีขึ้น เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ การเวียนว่ายตายเกิดสร้างบุญกุศลมานาน้อยขนาดไหน ถ้ามากน้อยขนาดไหน เกิดมาสว่างไปมืด เกิดมาแล้วไม่ตัดแต่ง ไม่ทำคุณงามความดี ตัดแต่งก็แต่งทางลบ ทำแต่ทางลบไป

เกิดมามีมืดแต่ไปสว่าง เกิดมามีมืดเราก็ทำของเรา พยายามชวนชวายของเรา กระทำของเรา สว่างไป เกิดมามีมืดสว่างไป สว่างไป สว่างไป สว่างไปจนหัวใจสว่าง โพลง มันมีความเชื่อ มีความศรัทธาณะ ไม่ต้องมีใครบอกหรอก พอมันเห็นแล้วมันอยากทำอย่างนั้น อยากจะดีอย่างนั้น อยากจะทำคุณงามความดีอย่างนั้น มันจะเป็น

ความดีของหัวใจใจ เราแสวงหาของเรา แล้วถ้าเป็นความจริงขึ้นมาเป็นปัจจัยตั้ง
เป็นสันติภูมิโลกกลางหัวใจเรานี่ เอวัง